

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

BURCU ERGIN

SOSYAL KORUMA POLİTİKALARI UZMANI

DÜNYA BANKASI

RSM TANITIM ÇALIŞTAYI – İZMİR, 5 TEMMUZ 2018

Jeotermal Projelerinde Sosyal Risk ve Etkiler **Türkiye Jeotermal Geliştirme Projesi**

Çevresel ve sosyal risklerin etkin yönetimi neden önemli?

“Dünya çapındaki 190 büyük ölçekli projenin %73’ünde çevresel ve sosyal konulara bağlı gecikmelerden ötürü milyonlarca dolar kaybedilmiştir”

ERM (2010)

Sosyal Risklerin Belirlenmesi

- **İtibar Kaybı:** Kaybedilene kadar önemi anlaşılabilir
- **Finansal Risk:** Çevre ve sosyal riskler yalnızca itibar kaybına neden olmakla kalmaz, mali kayıplara da sebep verir
  - ✓ Entegre değerlendirme ile çevresel ve sosyal etkiler, riskler belirlenmeli, buna ek olarak projelerin yarattığı imkanlar belirlenmelidir;
  - ✓ Halkla erken dönemde etkin bir şekilde iletişim kurmuş olmak ve projeye ilgili konularda sistematik olarak yerel topluluklarla iletişimde bulunmak
  - ✓ Çevresel ve sosyal mevcut durum verisi toplamak
  - ✓ Projenin çevresel ve sosyal risk ve etkilerine sebep olan fiziki öğeleri nelerdir?
  - ✓ Projenin etki alanı nedir?
  - ✓ Diğer paydaşlardan kaynaklı, yatırımcıları ilgilendiren diğer riskler neler olabilir? (Hükümet, medya, STK'lar, finansman kuruluşları, çalışanlar, yerel topluluklar)

Jeotermal Yatırımlarının Başlıca Sosyal Etkileri Nelerdir?

- Jeotermal geliştirmeyeyle ilişkili potansiyel sosyal etkiler, çoğunlukla kaynak arama ve santral kurma aşamalarında gerçekleşmektedir. Bu etkiler:
  - Gönülsüz yeniden yerleşim ve arazi edinimi
  - Rızai olmayan arazi ediniminden kaynaklı geçim kaybı
  - Hassas gruplar üzerindeki etkiler
  - Arkeoloji ve kültürel miras üzerindeki etkiler
  - Toplumsal cinsiyete dayalı etkiler
  - Ekosistem hizmetlerinin sosyal etkileri

Jeotermal Yatırımlarının Başlıca Sosyal Etkileri Nelerdir?

- *Mesleki sağlık ve güvenlik, çalışma koşulları*
- *Toplum sağlığı ve güvenliği*
- *İnşaat etkileri (işçi akını, artan trafik yoğunluğu, taşınmaz varlıklara, sulama sistemlerine ve yollara verilen zararlar vs.)*
- *İstihdam olanağı yaratmak ve yerel ekonomiye katkı (satın alma)*
- *İnşaat sonrasında (işletme dönemi) bakım onarım, izleme ve kontrol*

Etki Azaltıcı Önlemler

- Dünya Bankası Çevresel Değerlendirme Koruma Politikası OP 4.01 uyarınca belirlenmiş olan olumsuz ve olumlu etkiler, Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme (ÇSED) Raporu / Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı'na (ÇSYP) dahil edilmelidir.
- Kaçınılması mümkün olmayan olumsuz etkiler olduğu takdirde, ÇSED ya da ÇSYP'de tanımlanmış olan etki azaltıcı önlemler uygulanmalıdır.

- Toplum Sağlığı ve Güvenliği Planı
- Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim Eylem Planı
- Paydaş Katılım Planı
- Şikayet Giderme Mekanizması
- İzleme ve Değerlendirme

Türkiye Jeotermal Geliştirme Projesi'nin Başlıca Sosyal Konuları

- **Jeotermal Geliştirme Projesi kapsamında Dünya Bankası, 2 Bileşen desteklemektedir:**
  - (a) Bileşen 1: Risk Paylaşım Mekanizması aracılığı ile arama ve test kuyuları aşamasının desteklenmesi (finansal aracı: Türkiye Kalkınma Bankası)
  - (b) Bileşen 2: Kredi aracılığı ile kaynak geliştirme ve santral kurma aşamalarının desteklenmesi (finansal aracı: Türkiye Kalkınma Bankası ve Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası)
- **Gönülsüz yeniden yerleşimin söz konusu olması durumunda, arazi ediniminden kaynaklı fiziksel yerinden edinim ve geçim kaynakları kaybını önlemek ya da azaltmak üzere, Dünya Bankası Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politikası OP 4.12 gereği, bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlanacaktır.**

Bileşen 1 Kapsamında Beklenen Arazi Etkileri

- **Aşamalı olarak gerçekleşen arazi edinimi :**
Kuyu alanları için gerekli olan alanlar (her kuyu için yaklaşık 0.5 hektar) – arama çalışmaları kapsamında
- **2 tür arazi edinimi: Gönüllü ve gönülsüz**
- **Gönülsüz arazi edinimi olması durumunda (yatırımcının Kamu Yararı Kararı temin etmiş olması ya da kamulaştırma yapması), Dünya Bankası “Gönülsüz Yerinden Edinim” Politikası OP 4.12’nin etkinleşmesi**
- **Böyle durumlarda yatırımcıların Dünya Bankası politikalarıyla uyumlu etki azaltıcı önlemler alması ve gerekli planları hazırlaması beklenmektedir.**

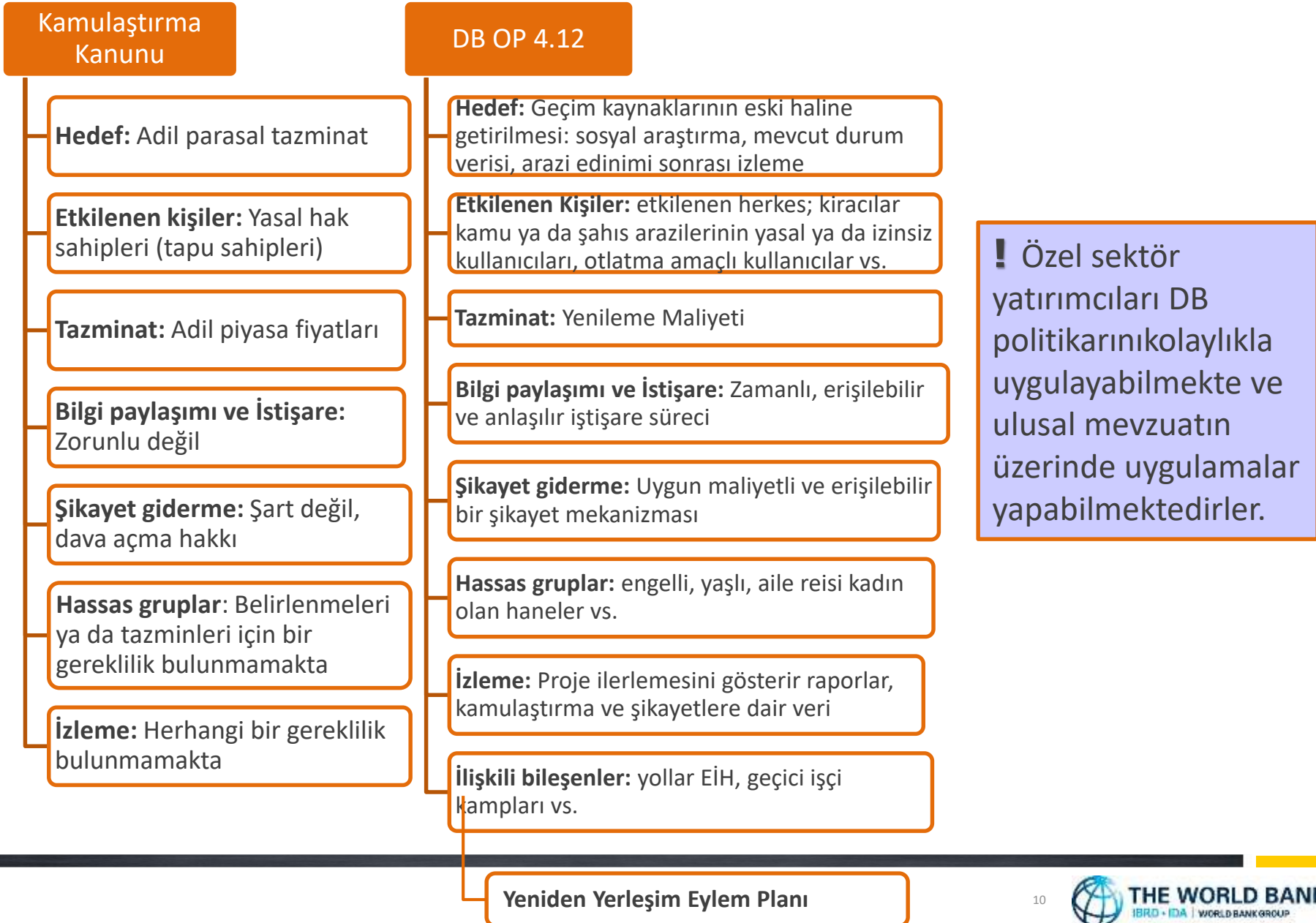

DB Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politikası OP 4.12 ve Türkiye Jeotermal Geliştirme Projesi

- Yeniden yerleşimden kaçın, kaçınılmaz ise arazi edinim gerekliliklerini azalt ya da alternatif alanlar bulmaya çalış
- Sürdürülebilir bir kalkınma programı anlayışı ile planlama yapmak
- Yeniden yerleşim programlarını etkilenen kişilerle birlikte planlamak ve sürekli istişare ve katılım sağlamak
- Geçim kaynaklarını iyileştirmek için destek sağlamak
- Geçim kaynaklarını ve yaşam koşullarını eski haline getirmek

Dünya Bankası OP 4.12 ile Yasal Mevzuat Karşılaştırması

DB Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politikası OP 4.12

Türkiye Jeotermal Geliştirme Projesi

- Yatırımcıların TKB'ye projelerinin başlangıç aşamasında ya da en azından ortasına doğru başvuru yapmaları beklenmektedir.

Arazi edinimi ve kamulaştırma henüz başlamamış

Yeniden Yerleşim Eylem Planı

Arazi edinimi ve kamulaştırma finansman öncesi tamamlanmış

Geriye Dönük Sosyal Değerlendirme

Yeniden Yerleşim Eylem Planı İçeriği

1. Proje Tanımı
2. Arazi gereklerini minimize etme (proje tasarımında yapılan değişiklikler)
3. Bölgeye dair sosyo-ekonomik analiz
4. Yasal Çerçeve (ilgili yerel mevzuat, DB politikaları, karşılaştırma)
5. Hak sahipliği matrisi ve geçim kaynaklarını iyileştirme önerileri
6. Kurumsal düzenlemeler
7. Katılım ve İstişare
8. Şikayet Giderme Mekanizması
9. İzleme ve Değerlendirme
10. Uygulama takvimi ve bütçe

İyi Uygulamalar: Sosyal ve Çevresel Değerlendirmenin Entegrasyonu ve Yönetimi

- Olumsuz etkiler için unutulmaması gerekenler: Kaçın, azalt, önle ve tazmin et
- Erken ve sürekli Paydaş Katılımı
  - Bilgi paylaşımı
  - İstişare
  - Bilgilendirilmiş istişare ve katılım
- Etkin Şikayet Giderme Mekanizması
- Çevresel ve Sosyal konulara hakim uzman istihdamı

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Dünya Bankası Sosyal Koruma Politikaları Ekibi:

Arzu Uraz Yavaş
auraz@worldbank.org

Burcu Ergin
bergin@worldbank.org

Teşekkürler!
Thank You!

